Από την Βαλκανική Σοσιαλιστική Ομοσπονδία στη Διζωνική Δικοινοτική Ομοσπονδία

Δάφνος Οικονόμου

Η βάση ομιλίας στο συνέδριο «Η Αριστερά και το Κυπριακό» που έγινε στις 30/01/2016 στο Σπίτι της Συνεργασίας, Λευκωσία.

- Ποια ήταν η θέση του ΚΚΚ στο Κυπριακό από της επίσημης ίδρυσής του το 1926 μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1930:

  «Η πλήρης ανεξαρτησία της Κύπρου από τον Βρετανικό ιμπεριαλισμό και η δημιουργία εργατοαγροτικής κυβέρνησης εντός της πλησιέστερης δημοκρατικής σοβιετικής ομοσπονδίας». Και πιο συγκεκριμένα: *«Για μια ελεύθερη και ανεξάρτητη Κύπρο μέσα στα πλαίσια της Σοβιετικής Σοσιαλιστικής Ομοσπονδίας των Βαλκανίων».*[1]

- Η χρονική απόσταση που μας χωρίζει από τα τότε συμφραζόμενα ίσως κάνει τη θέση αυτή να φαντάζει μεγαλόστομη. Ήταν όμως;

Η κατάσταση στα Βαλκάνια τότε

- Η δεύτερη δεκαετία του 20ου αιώνα ήταν μια δεκαετία διαρκών κατακτητικών πολέμων στα Βόρεια και Ανατολικά μας: Πρώτα η ανάφλεξη στην «πυριτιδαποθήκη της Ευρώπης» με τους Βαλκανικούς Πολέμους (1912-13), που αποτέλεσαν εισαγωγή στο ακόμα μεγαλύτερο σφαγείο του Πρώτου Παγκόσμιου Πολέμου (1914-1918). Κορύφωσή τους η Μικρασιατική Εκστρατεία το 1919, με τον Ελληνικό στρατό να προελαύνει στην Κεντρική Ανατολία, συγκλίνοντας προς Άγκυρα.

- Πρόκειται για μια περίοδο βίαιης μετακίνησης τεράστιων πληθυσμών, σε μια έκταση που αντιστοιχεί, πάνω-κάτω, με τη σημερινή Γερμανία. Πιο γνωστή σε μας είναι η ανταλλαγή πληθυσμών μεταξύ Ελλάδας-Τουρκίας το 1922 και ο εκτοπισμός 2,000,000 ανθρώπων. Στη διάρκεια ολόκληρης αυτής της δεκαετίας, όμως, τα εκατομμύρια των προσφύγων υπήρξαν πολλαπλάσια: Τούρκοι, Βούλγαροι, Έλληνες, Μακεδόνες, Σέρβοι, Αρμένιοι, Ρομά.

  Ένα παράδειγμα, που ίσως καθιστά πιο σαφή την εικόνα σε εμάς, αφορά μια άλλη από τις νοτιότερες, νησιωτικές περιοχές των γεωπολιτικών Βαλκανίων – την Κρήτη: οι Τούρκοι κάτοικοί της το 1900 αποτελούσαν το 26% του πληθυσμού. Φτάνοντας στο 1928 απόμεναν 0% – μηδέν.

- Τα εκατομμύρια των ξεριζωμένων – των θυμάτων – θα αξιοποιούνταν, βέβαια, και ως ο απαραίτητος πληθυσμιακός όγκος για την *ντε φάκτο* ανατροπή των δημογραφικών δεδομένων στις διαφιλονικούμενες (πολυεθνικές) περιοχές, για τον εποικισμό τους.

Η Μακεδονία είδε τη ριζική αλλοίωση της πληθυσμιακής της σύνθεσης, με την εκεί εγκατάσταση 750,000 Ελλήνων. Δεν υπάρχει εδώ χρόνος για περισσότερα πάνω σε αυτό. Να αναφέρω μόνο ότι κατά την «απελευθέρωση» της Θεσσαλονίκης, το 1913, η πληθυσμιακή της σύνθεση ήταν: Εβραίοι 39%, Τούρκοι 29%, Έλληνες 25%, Βούλγαροι 4% και άλλοι 3%. Αυτός, ας σημειωθεί, ήταν ο ελληνικός ισχυρισμός στον «πόλεμο των στατιστικών» που αναπτύχθηκε μεταξύ των αντιμαχομένων. Μπορεί, λοιπόν, κάποιος να κατηγορεί την Τουρκία για πολιτική εθνικού ξεκαθαρίσματος, όχι όμως για πρωτοτυπία ή μοναδικότητα, και σίγουρα όχι από θέση εθνικής ηθικής ανωτερότητας.

Η Θέση της Κομιντέρν

«Οι άρχουσες τάξεις των Βαλκανίων είναι τόσο αδύναμες, τόσο οικονομικά υπανάπτυχτες, δειλές και βουτηγμένες στο σοβινισμό ώστε η Βαλκανική ενοποίηση να είναι τελείως έξω από τις δυνατότητές τους. Μόνο η εργατική τάξη μπορεί να αναλάβει το βάρος του τεράστιου αυτού δημοκρατικού καθήκοντος, της δημιουργίας συνθηκών συνύπαρξης και συνεργασίας ανάμεσα σε Τούρκους, Βούλγαρους, Έλληνες, Σέρβους, Αλβανούς, Μακεδόνες, Εβραίους, Αρμένιους, Τσιγγάνους , [που τότε ζούσαν διάσπαρτοι και μαζί σε ολόκληρη τη Βαλκανική]… Τα κομμουνιστικά κόμματα της Βαλκανικής καλούνται από τις ίδιες τις περιστάσεις να διαδραματίσουν ένα ακόμα μεγαλύτερο ρόλο από ότι σε καπιταλιστικές χώρες όπου δεν προκύπτει εθνοτικό ζήτημα».

- Οι επαναστάσεις στη Ρωσία (1917), στη Γερμανία (1918-1923), στην Ουγγαρία (1919) και η Ιταλική «Κόκκινη Διετία» (1919-1921) επιδρούν καταλυτικά στη ραγδαία ανάπτυξη του κομμουνιστικού κινήματος στη Βαλκανική.

  Ρουμανία: Στο Βουκουρέστι οι εργατικές κινητοποιήσεις του 1918 πνίγονται στο αίμα. Προσθέτουν ωστόσο στη γενική επαναστατική δυναμική της εποχής.

  Βουλγαρία: Στη χώρα δρα το μαζικότερο Κομμουνιστικό Κόμμα των Βαλκανίων. Είναι ο καθοδηγητικός άξονας μαζικών απεργιών και κινητοποιήσεων. Το 1920 εξασφαλίζει 50 από τις 220 έδρες της Βουλής. Επιχειρεί να αποκρούσει ένοπλα το πραξικόπημα του Τσάνκωφ καλώντας σε ένοπλη εξέγερση.

  Γιουγκοσλαβία: Το 1920 το ΚΚΓ εκλέγει Δημάρχους σε μεγάλα αστικά κέντρα όπως το Βελιγράδι, το Ζάγκρεμπ, τα Σκόπια και τη Ποντγκόριτσα. Στις Βουλευτικές εκλογές του ίδιου χρόνου εξασφαλίζει 12,4% και 58 έδρες (σε σύνολο 420). Σε απάντηση του Βασιλικού πραξικοπήματος του 1929, το ΚΚΓ καλεί και αυτό σε ένοπλη εξέγερση.

  Ελλάδα: Κινητοποιήσεις «Παλαιών Πολεμιστών και Θυμάτων Στρατού». Το ΚΚΕ ηγείται της έντονης εργατικής-συνδικαλιστικής δράσης της εποχής ενώ κυριαρχεί στο χώρο της νέας διανόησης.

  Και στην Κύπρο: Στις εκλογές του 1930 το ΚΚΚ συμμετέχει με 4 υποψήφιους (σε σύνολο 12 εδρών). Στις περιφέρειες όπου δοκιμάζεται εξασφαλίζει από 15-35% της θετικής ψήφου. Τεράστια ποσοστά αν σκεφτεί κανείς πως δικαίωμα ψήφου τότε είχαν μόνο οι «άρρενες ιδιοκτήτες ακίνητης περιουσίας» και μάλιστα μόνο όσοι είχαν διευθετημένες τις φορολογικές τους υποχρεώσεις. Ο ρόλος του ΚΚΚ στην εξέγερση του 1931 υπήρξε σημαντικός, και πρωταγωνιστικός τη στιγμή ακριβώς που οι αστοί πολιτευτές – όντας

δειλοί και ανίκανοι μπροστά στην επαναστατική τροπή των πραγμάτων – εγκατέλειπαν ο ένας μετά τον άλλο τους εξεγερμένους, εκλιπαρώντας για επιστροφή στην «έννομη τάξη». Το ΚΚΚ σε συντονισμό με προοδευτικούς Τουρκοκύπριους βρίσκεται στο κέντρο της προετοιμασίας κοινής εξέγερσης για «ανατροπή της κυβέρνησης».

«Peace at home, peace in the world»?

- Για την Ελλάδα το κραχ του 1929 σηματοδοτεί την επίσημη παύση των επεκτατικών της πολέμων και της Μεγάλης Ιδέας.

  Η προσοχή του Βενιζέλου τώρα στρέφεται προς το εσωτερικό, στην επιβολή του αντεργατικού και αντικομμουνιστικού «ιδιώνυμου» (Νόμος 4229): *«Στις μέρες μας η μεγαλύτερη απειλή προέρχεται <u>εκ των κάτω</u>»*.

- Παρόμοια, στην Τουρκία ο Κεμάλ Ατατούρκ πρώτα εισάγει και ένα χρόνο αργότερα καταργεί τη λειτουργία ενός (θεσμικά ελεγχόμενου) πολυκομματικού συστήματος με την ίδρυση, δίπλα στο Ρεπουμπλικανικό Λαϊκό Κόμμα, του Φιλελεύθερου Ρεπουμπλικανικού Κόμματος – που εσπευσμένα «αυτοδιαλύεται» λόγω της κίνησης που η ίδρυσή του πυροδοτεί «εκ των κάτω». Ο Ατατούρκ στρέφεται κατά της γενικευμένης λαϊκής δυσαρέσκειας και στον βίαιο κατακερματισμό των συμπαγών Κουρδικών πληθυσμών εντός των συνόρων της Τουρκικής Δημοκρατίας.

- Είναι ο χρόνος κατά τον οποίο ο Ατατούρκ λανσάρει το σύνθημα «Peace at home, peace in the world», αποσιωπώντας βέβαια την αφετηρία του: «Crisis at home, Crisis in the world», καθώς και τη συγκυριακή του εξειδίκευση: «Crisis in the world, war at home».

- Στη βάση της κοινής αυτής προσλαμβάνουσας, Βενιζέλος και Ατατούρκ συνομολογούν σύμφωνο «Ελληνοτουρκικής Φιλίας» το 1930. Γίνονται επίσης τέσσερις Βαλκανικές Διασκέψεις για τη δημιουργία Βαλκανικής Ομοσπονδίας: Η πρώτη το 1930 στην Αθήνα, η δεύτερη το 1931 στην Τουρκία, η τρίτη το 1932 στο Βουκουρέστι και η τέταρτη (και τελευταία) τον Νοέμβριο του 1933 στη Θεσσαλονίκη. Τον Σεπτέμβριο του 1933 υπογράφεται σύμφωνο εγγυήσεως μεταξύ Ελλάδας-Τουρκίας για την αναβάθμιση της σχέσης των δύο χωρών σε «Αμυντική [δηλ. στρατιωτική] Συμμαχία».

Πρώτα συμπεράσματα

(I) Θα ήταν λάθος, ένα αιώνα αργότερα, να πούμε ότι το σύνθημα των ΚΚ για μια «Βαλκανική Σοσιαλιστική Ομοσπονδία» υπήρξε ανεδαφικό. Όχι μόνο δεν ήταν αλλά αποτέλεσε τη βάση για το ξεδίπλωμα της ενότητας και της κοινής ταξικής δράσης σε μια Βαλκανική που φλεγόταν από εθνικές συγκρούσεις.

(II) Για τις άρχουσες τάξεις η προώθηση των συμφερόντων τους σε συνθήκες οικονομικής κρίσης δεν οδηγεί πάντα και αυτόματα στην κλιμάκωση της μεταξύ τους σύγκρουσης. Κάτω από ορισμένες συνθήκες μπορούν και οδηγούν στη μεταξύ τους «ειρήνευση», και στη μεταξύ τους συμμαχία ακόμα.

Οι δυο τακτικές της Ελληνοκυπριακής (και Ελληνικής) κεφαλαιοκρατίας

- Οι άρχουσες τάξεις στην Ελλάδα, στην Τουρκία και στην Κύπρο (σε βορρά και νότο), δεν είναι πια «ανίκανες» να καταλήξουν σε ένα (νέο) διακανονισμό, συμπεριλαμβανομένης της κρατικής επανένωσης της Κύπρου. Η εμπειρία της δεκαετίας του 1930 δείχνει πως ακόμα και μετά από διαδοχικούς αιματηρότατους πολέμους, ο καπιταλισμός σε κρίση μπορεί να αποτελέσει και κίνητρο συνεργασίας ανάμεσα σε άρχουσες τάξεις που προηγούμενα υπήρξαν θανάσιμοι αντίπαλοι.

- Ο δισυπόστατος Ελευθέριος Βενιζέλος: Από την «Ελλάδα των δύο ηπείρων και των πέντε Θαλασσών» περνά στο σύμφωνο «Ελληνοτουρκικής Φιλίας». Κατά την εξέγερση του 1931 η *realpolitik* της περιόδου υπαγόρευε: «Κυπριακό ζήτημα υφίσταται μόνο μεταξύ των Κυπρίων και της Μεγάλης Βρετανίας» (Ε. Βενιζέλος).

- Οι «παράγοντες» που υπέγραψαν το Ενωτικό «δημοψήφισμα» του 1930: Οι λίστες αυτού του «δημοψηφίσματος» συγκεντρώνουν τα ονόματα των Δημάρχων, Μουχτάρηδων και Κοινοτικών Συμβούλων της δεκαετίας του 1930. Κατά βάση αποτελούν επίσης τον κατάλογο όλων αυτών που μετά την καταστολή των Οκτωβριανών θα παρασημοφορούνταν από την κυβέρνηση του Sir Richmond Palmer (1933-1939) για τις υπηρεσίες τους προς την Αυτοκρατορία: Sir Θεμιστοκλής Δέρβης, Sir Γιώργος Εμφιετζής (Δήμαρχος Αμμοχώστου 1916-1943), Sir Παναγιώτης Κακογιάννης και άλλοι πολλοί επιφανείς του Δεξιού κατεστημένου.[2]

- Ο δισυπόστατος Νικόδημος Μυλωνάς: Προβάλλεται σήμερα ως ο ηγέτης της εξέγερσης του 1931. Από μετριοπαθής «συνταγματικός» και «διαλλαχτικός», σε συνθήκες οικονομικής κρίσης και κοινωνικού αναβρασμού δραπετεύει σε Ενωτικές κορόνες. Δυο μήνες μετά την καταστολή των Οκτωβριανών (μεταξύ Δεκέμβρη 1931 και Γενάρη 1932) θα χαρακτηρίσει την εξεγερτική τροπή που πήραν τα πράγματα ως «ανοησίες».

- Ο δισυπόστατος Γ.Σ. Φραγκούδης: Κυπριακής καταγωγής βουλευτής των Φιλελευθέρων στην Ελλάδα και ένθερμος Ενωτικός, θα προτείνει το 1933 τη σύσταση «Εθνικής Δικτατορίας» στην Ελλάδα, και «αυτονομία» διοριστικού τύπου για την Κύπρο υπό την κηδεμονία της κυβέρνησης της Αυτού Μεγαλειότητας.

- Ο δισυπόστατος Μακάριος Γ’: Με την ήττα της Αριστεράς στον Ελληνικό εμφύλιο, ηγείται στην Κύπρο της συνδυασμένης καμπάνιας για «Ένωση και μόνο Ένωση» με την Ελλάδα και την πλήρη περιθωριοποίηση της Αριστεράς.[3] Φέρνει στην Κύπρο επί τούτου τον Χίτη Γρίβα. Διαχειρίζεται το νεοσυσταθέν συνεταιρικό κράτος του 1960 ως «ένα βήμα προς την Ένωση». Εφαρμόζει την «πολιτική του εφικτού» μετά από την αποτυχημένη απόπειρα πολιτικής και στρατιωτικής συντριβής των Τουρκοκυπρίων το 1963/64 και 1967. Τα νέα δεδομένα υπαγορεύουν την «ενίσχυση της κρατικής υπόστασης της Κύπρου». Αξιοποιεί την ψυχροπολεμική συγκυρία για την «εμπλοκή του διεθνούς παράγοντα» υπέρ της ελληνοκυπριακής πλευράς, κάνοντας ανοίγματα προς το Ανατολικό Μπλοκ και το Κίνημα Αδεσμεύτων. Μετά το 1974 υπογράφει συμφωνία για ένα νέο διακανονισμό στη μορφή Διζωνικής Δικοινοτικής Ομοσπονδίας, ενώ ταυτόχρονα προτρέπει σε «μακροχρόνιο αγώνα».

- Ο δισυπόστατος ΔΗΣΥ: «Ενδοτικός» και «κοσμοπολίτικος», αλλά και το κόμμα της ακραιφνούς, εθνικιστικής – εοκαβήτικης – ακροδεξιάς (σε συνθήκες κρίσης, κραυγαλέα μαζί και ταυτοχρόνως). Ένα πρόσφατο παράδειγμα της «ειρηνοφιλίας» αυτών που και σήμερα αναδεικνύουν ως μέγιστους ήρωες τους χειρότερους τουρκοφάγους και αντικομμουνιστές: Ο Αναστασιάδης στο Νταβός να «προωθεί» τη συμπερίληψη της Τουρκικής ως επίσημης γλώσσας της Ε.Ε. και η κυβέρνησή του να πρωτοστατεί στις «λαμπρές» φιέστες μνήμης του Γεώργιου Γρίβα.

- Αυτή η «σχιζοφρένια» δεν οφείλεται σε κάποια πνευματική «ιδιορρυθμία» των πολιτικών της Δεξιάς, αλλά στις κατά καιρούς συνθήκες και συσχετισμούς στην εξυπηρέτηση των συμφερόντων της Ελληνοκυπριακής άρχουσας τάξης, στο εξωτερικό και στο εσωτερικό – εδράζεται δηλ. στην πιο αμείλικτη πραγματικότητα, στην ίδια τη φύση του συστήματος.

Η κρίση ως (νεοφιλελεύθερη) ευκαιρία λύσης

- Είναι ανίκανες οι άρχουσες τάξεις για επίτευξη μιας «συμφωνημένης λύσης» σήμερα; – Όχι πλέον (και επί του παρόντος).

- Ανάλογα με την εξέλιξη της τρέχουσας κρίσης, αναζητούν ένα ομοσπονδιακό διακανονισμό στο Κυπριακό, μια νέα «συνθήκη συμμαχίας» απέναντι σε κοινούς αντιπάλους: είτε αυτοί βρίσκονται στο εξωτερικό – «τρίτες χώρες» –, είτε στο εσωτερικό – η εργατική τάξη και τα λοιπά λαϊκά στρώματα.

- Είναι όμως ανίκανες να διασφαλίσουν τη βιωσιμότητα μιας νέας διευθέτησης – αυτή θα εξαρτάται από τα διακυβευόμενα συμφέροντα, τις τοπικές, περιφερειακές και παγκόσμιες συγκυρίες. Παράδειγμα οι Συμφωνίες Ζυρίχης-Λονδίνου, μια εκ των υστέρων προτιμότερη λύση στην αντίληψη πολλών Ενωτικών του τότε, που τις τίναξαν στον αέρα.

- Τη βιωσιμότητα ενός νέου διακανονισμού ανάμεσα στις κυρίαρχες τάξεις του νησιού θα πρέπει να την διασφαλίζουν (σε εξακολουθητικό μέλλοντα) οι αγώνες των Ελληνοκύπριων και Τουρκοκύπριων εργαζομένων που τίποτε δεν έχουν να χωρίσουν μεταξύ τους.

Εθνική ή ταξική στρατηγική;

- Η πάλη για μια όσο το δυνατόν πιο δημοκρατική ειρήνη και, τελικά, η πάλη για το σοσιαλισμό δεν θα αποτελέσουν υποχρεωτικά ένα ακόμα bonus του νέου διακανονισμού στο Κυπριακό, απόρροια του «μερίσματος ειρήνης» – του περίφημου peace dividend – που αργά αλλά σταθερά θα κυλήσει ως ιστορική αναγκαιότητα προς την κατεύθυνσή μας: Η πάλη για μια όσο το δυνατόν πιο δημοκρατική ειρήνη, και η πάλη για και προς το σοσιαλισμό (όχι ο σοσιαλισμός καθαυτός ως προϋπόθεση), αποτελούν τη μοναδική αφετηρία για μια λύση του Κυπριακού που θα είναι ανθεκτική στο χρόνο. Οπότε: Καμιά πίστωση χρόνου στις τάξεις και στους εκπροσώπους τους που σήμερα διαπραγματεύονται την τύχη μας, πόσο μάλλον υπαγωγή μας στις στρατηγικές τους.

- Οι κοινοί και συντονισμένοι αγώνες Ελληνοκυπρίων και Τουρκοκυπρίων είναι εφικτοί από τώρα, πριν την επίτευξη ενός νέου διακανονισμού. Τα σύνορα επί του εδάφους δεν

αποτελούν ανασταλτικό παράγοντα στη διεξαγωγή τους καθώς διαμορφώνεται το περιεχόμενο της νέας συμφωνίας. Μόνο οι αγώνες – οι στόχοι τους, αλλά αρχικά προπαντός αυτή η ίδια η διαδικασία ανάπτυξής τους – είναι σε θέση να περιφρουρήσουν τα λαϊκά συμφέροντα που επιβουλεύονται και οι δύο πλευρές στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων, χώρια και μαζί.

Ζητήματα για την Αριστερά

- Ζητήματα που σήμερα είναι – φαινομενικά ή πραγματικά (αντικειμενικά ή/και υποκειμενικά) – «άπιαστα», δεν είναι και ανύπαρκτα. Η ανάδειξή τους αποτελεί όρο για τη διασφάλιση της «λειτουργικότητας» της κυπριακής εργατικής τάξης ως τάξη για τον εαυτό της, Ελληνοκύπριοι και Τουρκοκύπριοι μαζί.

- Καθώς τα ζητήματα «οικονομίας» και το Κυπριακό φανερώνονται ως ένα και το αυτό, η προοπτική ενός δημοψηφίσματος αξιοποιείται από την κυβέρνηση για να πλαισιώσει τη δική της ατζέντα με μια ακόμα «κατάσταση εξαίρεσης» – σε ευκαιρία για πραξικοπηματική ενσωμάτωση του νεοφιλελευθερισμού στο Σύνταγμα.

- Ενώ ήδη τροχιοδρομούνται οι ιδιωτικοποιήσεις της ΑΤΗΚ, της ΑΗΚ, της Αρχής Λιμένων, καθώς <u>και</u> της υδατοπρομήθειας από Τουρκία, η δήλωση πρόθεσης του υπ. Οικονομικών, Χάρη Γεωργιάδη (*Financial Times*, 13/01/2016) για ενσωμάτωση των «ισοσκελισμένων προϋπολογισμών» στο νέο Σύνταγμα είναι σαφής: Ποιος μπορεί να αποκλείσει τη συμπερίληψη σε αυτό – την υστάτη! – και της απαγόρευσης των απεργιών στις «ουσιώδεις» υπηρεσίες, της «στόχευσης» σε όλες τις κοινωνικές παροχές, ή, ακόμα, την υιοθέτηση των νεοφιλελεύθερων προνοιών του Ευρωσυντάγματος που απέρριψαν πριν κάποια χρόνια οι εργαζόμενοι στην Ευρώπη;

- Σε τελευταία ανάλυση, η νεοφιλελεύθερη λιτότητα και οι νεοφιλελεύθερες δομικές μεταρρυθμίσεις θα αποτελούν διαρκή απειλή στην ίδια τη βιωσιμότητα της ΔΔΟ.

- Αν αυτά δεν τα αναδείξουμε ως ζητήματα τώρα, και αν δεν δραστηριοποιηθούμε, Ε/κ και Τ/κ μαζί γύρω από αυτά, η Αριστερά κινδυνεύει να βρεθεί στην ουρά και στο έλεος της Δεξιάς, με την εργατική τάξη παροπλισμένη <u>και εκ του Συντάγματος</u>.

- Η προσχώρηση οπότε από τώρα στην λογική του «Ναι ή Όχι» σε ένα δημοψήφισμα, εκτός από περιοριστική είναι και πρωθύστερη, μας αφοπλίζει.

- Η εκ περιτροπής Προεδρία <u>και</u> η διασταυρούμενη ψήφος μπορούν και πρέπει να διεκδικηθούν ως μέτρο εμβάθυνσης των προοπτικών της ειρήνης και της δημοκρατίας (και όχι σαν η «έσχατη παραχώρηση» από Ε/κ πλευράς).

- Η καταβολή των ενοικίων μισού και πλέον αιώνα από τη Βρετανία για τις Βάσεις είναι μια πρώτη προσέγγιση στο ζήτημα της καθαυτής παρουσίας τους στο νησί – ζήτημα που, αν δεν μπορεί να τεθεί στη πλήρη του ανάπτυξη σήμερα, μπορεί να «ανακινηθεί» από την Αριστερά τουλάχιστο. Η διεκδίκηση της αποζημίωσης θα είναι και ένα – έστω μισό – «Not in Our Name» (Όχι εξ’ ονόματός μας) προς τους λαούς της Μέσης Ανατολής.

- Οι διαδοχικές Τριμερείς Συνεργασίες της Κυπριακής Δημοκρατίας τείνουν να αναδειχθούν σε νέες «Εγγυήτριες Δυνάμεις» – σε ένα νέο παιγνίδι με τη φωτιά: «Κ.Δ., Ελλάδα και Αίγυπτος του Αλ-Σίσι», «Κ.Δ., Ελλάδα και Ισραήλ του Νετανιάχου», «Κ.Δ., Ελλάδα και Ιορδανία». Προωθούνται ως «πρόσκληση ειρήνης και συνεργασίας» προς την Τουρκία. Μπορεί (δεν αποκλείεται δηλ.) η πρόσκληση να βρει ανταπόκριση. Όμως στο βαθμό που δεν θα αποτελέσει ικανό δέλεαρ, οι Τριμερείς συμβάλλουν στη διαμόρφωση ενός νέου, ευνοϊκότερου περιβάλλοντος στη σύγκρουση των «συμβαλλομένων» με την Τουρκία. Αυτές οι συνεργασίες συνεπικουρούνται και από «συμμαχίες» με πετρελαϊκούς κολοσσούς όπως τη Shell-BG, Delek, Noble, ENI (Agip) και Total. Όλα αυτά μαζί τείνουν – είτε έτσι, είτε αλλιώς – προς την ανοικτή προσχώρηση της Κύπρου στο Μεσανατολικό.

- Οι αναλογίες έχουν πάντα τα όριά τους. Όμως: Αν, έστω και χοντρικά, βρισκόμαστε σε μια περίοδο αντίστοιχη με εκείνη των αρχών της δεκαετίας του 1930, η «Ελληνοτουρκική Φιλία» αλά Βενιζέλος-Ατατούρκ σήμερα προκύπτει ως πραγματικό ενδεχόμενο. Οι «Βαλκανικοί Πόλεμοι» όμως δεν βρίσκονται «πίσω» μας – μαίνονται, στον ίδιο χρόνο, παραδίπλα, στη γεωπολιτική μας γειτονιά: Συρία, Ιράκ, Παλαιστίνη, Αίγυπτος, Λιβύη, Ουκρανία, Αφγανιστάν.

- Αυτά είναι ζητήματα που δεν μπορούν να αντιμετωπιστούν, όλα μαζί, άμεσα. Η απειλή ενσωμάτωσης όμως του νεοφιλελευθερισμού στο νέο Σύνταγμα αποτελεί πασιφανέστατα μια μάχη του τώρα. Η έκβασή της θα ορίσει τους ταξικούς συσχετισμούς σε βάθος χρόνου, και τη δυναμική στο στρατόπεδο μας ήδη, καθώς μιλούμε.

---

(1) Η διατύπωση – αξιοσημείωτα εθνικά αδιάφορη και ουδέτερη – ανήκει κατά πάσα πιθανότητα στον Χ. Βάτη, που υπήρξε σημαντικός θεωρητικός πάνω στο Εθνικό ζήτημα, με έμφαση στο Μακεδονικό και το Κυπριακό. Πριν την άφιξή του στην Κύπρο τον Δεκέμβριο του 1930, υπήρξε εκπρόσωπος του ΚΚΕ στην Krestintern (Αγροτική Διεθνής) και υπεύθυνος για το ΚΚΚ στην Κομμουνιστική Διεθνή. Εξορίστηκε για τη δράση του κατά την εξέγερση των Οκτωβριανών το 1931.

(2) Ο Ρολάνδος Κατσιαούνης παρατηρεί στο «Κοινωνικές, Εθνικές και Πολιτικές Αντιθέσεις στην Κύπρο την περίοδο 1878-1950» (2004): *«Στα πέντε χρόνια που διάρκεσε η Παλμεροκρατία απονεμήθηκαν σε Κύπριους μετάλλια, παράσημα και τίτλοι σε αριθμούς πολλαπλάσιους από όσα είχαν απονεμηθεί κατά τα 55 χρόνια κατοχής που είχαν προηγηθεί… κατά την Παλμεροκρατία οι πιο αξιόπιστοι υποστηριχτές του αποικιακού καθεστώτος ήταν Έλληνες.»*

(3) Η μαζικοποίηση του ΚΚΚ-ΑΚΕΛ υπήρξε συνεχής μέχρι το 1948, σε επιρροή και σε μέλη. Στις Δημαρχιακές εκλογές του 1946 επικρατεί στους τέσσερεις μεγαλύτερους από τους έξη συνολικά Δήμους. Η μεγάλη απεργία των Μεταλλωρύχων το 1948 αποτελεί σταθμό για το εργατικό κίνημα, που φανέρωσε επίσης τον αντιλαϊκό, απεργοσπαστικό ρόλο της Δεξιάς. Η εκλογή του Λεόντιου στη θέση του αρχιεπισκόπου το 1947 καθώς και των μητροπολιτών Κιτίου και Πάφου, ως «υποψηφίων της Αριστεράς» έδειξε το ΑΚΕΛ να είναι πολιτικά κυρίαρχο ακόμα και στα πιο προνομιακά ταράφια της Δεξιάς. Ο αιφνίδιος (έως μυστήριος) θάνατος του Λεόντιου μόλις 36 μέρες μετά την εκλογή του οδήγησε στην ακύρωση και της εκλογής των δύο μητροπολιτών. Ο Μακάριος Β' (Μυριανθέας) που διαδέχθηκε τον Λεόντιο δήλωνε: *«Ο αγώνας κατά του κομμουνισμού είναι πλέον επείγων παρά ο αγώνας για την Ένωση»*. Αυτού του έργου επιλήφθηκε ο Κιτίου Μακάριος και μετέπιπτα αρχιεπίσκοπος Μακάριος Γ'.